

หมวด 1 การสังเคราะห์พล็อต

นักเขียนใหญ่ท่านหนึ่งเคยบอกว่า วัตถุประสงค์มีอยู่ทุกที่ ในกองขยะก็มี
หนังสือเล่มนี้เป็นการพิสูจน์คำพูดดังกล่าว โดยการขุดคุ้ยทุกอย่างรอบตัว
เรามาเป็นวัตถุประสงค์ในการเขียนเรื่องสั้น
ทั้งหมดนี้เป็นแบบฝึกหัดในการคิดหาพล็อตแบบสร้างสรรค์ โดยการ
สังเคราะห์เรื่อง

อย่างไรเรียกว่า 'สังเคราะห์' ?

การสังเคราะห์เรื่องคือการสร้างความคิดหรือแนวคิดบางอย่างจากโจทย์
โดยที่ไม่มีอะไรในหัวมาก่อน เหมือนการสังเคราะห์แสงของต้นไม้ สามารถสร้าง
อาหารขึ้นมาจากคลอโรฟิลล์ คาร์บอนไดออกไซด์ และแสงแดด นอกจากนี้ยังได้
ออกซิเจนเป็นของแถมด้วย

คลอโรฟิลล์ คาร์บอนไดออกไซด์ คือโจทย์และข้อมูล

แสงแดดคือความคิดสร้างสรรค์

อาหารคือผลงาน

ออกซิเจนก็คือความสุขของการเสพงานสร้างสรรค์

วิธีการทำงานแบบสังเคราะห์ที่ง่ายมาก นั่นคือนำโจทย์หรือประเด็นที่จะเขียนหรือสร้างสรรค์มาแตกหน่อต่อยอดให้เป็นเรื่อง จาก ก > ข > ค ไปเรื่อยๆ พุดง่ายๆ คือดัน (improvise) ไปเรื่อยๆ จนกว่าจะ ‘ปิ้ง’

บางคนอาจมองว่าเป็นการคิดที่แห้งแล้งเกินไป ไม่โรแมนติก และเป็นวิทยาศาสตร์จนเกินไป เปรียบเหมือนเครื่องดนตรีซินธิไซเซอร์ที่สามารถเลียนแบบเสียงไวโอลิน เปียโน แต่มองอย่างไรก็ไม่ใช่เครื่องดนตรีต้นแบบ

อาจจะจริงเมื่อเทียบกับการคิดเรื่องตามขนบการเขียนเดิม ทว่าเมื่อโลกมีการประดิษฐ์ไวโอลินและเปียโนขึ้นมาครั้งแรก ก็มีคนกล่าวว่ามันเป็นธรรมชาติสู่การเป่าเสียงดนตรีด้วยใบไม้ไม่ได้ ในโลกของการสร้างสรรค์ เราต้องเปิดสมองและหัวใจต่อความเป็นไปได้ทุกทางโดยไม่มีอคติ ทุกหนทางเลือกใหม่ เครื่องมือทุกชิ้นที่ถูกสร้างขึ้นใหม่ล้วนเป็นเพียงเครื่องมือ คนต่างหากที่ทำให้มันมีชีวิต

มองในมุมของความคิดสร้างสรรค์ วิธีคิดแบบนี้ทำให้เราพบทางเลือกและความเป็นไปได้มากทางที่สุดเท่าที่สมองของเราจะทำได้

อย่างไรก็ตาม ในการทำงานแบบนี้ ควรปลดปล่อยสมองให้ว่างจากความคิดที่เกิดขึ้นก่อนแล้ว (pre-conceived ideas) ยกตัวอย่างเช่น เมื่อเราได้ยินใครเอ่ยถึงคำว่า ‘นักการเมือง’ สมองของเราอาจโยงไปถึงคำว่า ‘สกปรก’ หรือ ‘ขยะ’ ทันที สิ่งที่ผุดขึ้นมาทันทีนี้คือ pre-conceived ideas ที่อาจไปขัดขวางการคิดแบบสร้างสรรค์ในภายหลัง บางคนลบความคิดแรกนี้ไม่ออก ทำให้ไม่สามารถสร้างอะไรใหม่ๆ ได้ เพราะไม่ว่าคิดอย่างไร ก็ได้แต่ภาพนักการเมืองสกปรก

ดังนั้นการปลดปล่อยสมองให้ว่างจากความคิดต่างๆ จนถึงเวลาที่เราลงมือคิดจริงๆ จึงเป็นสิ่งจำเป็น จะว่าไปแล้ว การทำงานนี้ก็ไม่ต่างจากพระปฏิบัติธรรมที่ต้องกวาดใจให้ว่างก่อนที่จะชบปริศนาธรรม

ขอยกตัวอย่างการทำงานแบบนี้จากคอลัมน์ *life in a day* ในนิตยสาร *a day*

คอลัมน์เรื่องสั้น *life in a day* เริ่มปฏิสนธิในช่วงปี พ.ศ. 2542-2543 เมื่อวงศ์ทง ชัยณรงค์สิงห์ และผองเพื่อนกำลังวางแผนจะออกนิตยสารใหม่ชื่อ สปาเก้ตตี้ (สปาเก้ตตี้ไม่มีโอกาสกลายเป็นความจริง แต่ต่อมากลายเป็นนิตยสาร

ชื่อ *a day* แทน) ถามผมว่าสนใจที่จะเขียนเรื่องสั้นหรืออะไรก็ได้ที่แสดงถึงความคิดสร้างสรรค์ในเล่มหรือไม่ ผมตอบตกลงเพราะเป็นโรคแพ้ความท้าทายใหม่ๆ และเริ่มต้นคิดความเป็นไปได้ของงานชิ้นนี้

อาทิตย์นั้นผมไปทำธุระที่ราชดำริ ถือโอกาสกินข้าวเย็นที่ร้านสี่ฟ้า ระหว่างที่รออาหารก็ซักปากกาขึ้นมาขีดเขียนบนแผ่นกระดาษรองจาน (เป็นนิสัยปกติเมื่อเข้าร้านอาหาร) หากความคิดสำหรับโครงการนี้ โดยตั้งใจไว้ว่า

หนึ่ง เป็นเรื่องสั้นที่นำเสนอประเด็นต่างๆ เช่นเดียวกับวรรณกรรม

สอง เป็นการเสนอบางสิ่งที่สร้างสรรค์ และไม่เคยมีใครทำมาก่อน (หรืออย่างน้อยผมก็ไม่รู้ว่ามีใครเคยทำมาก่อน)

สาม เรียบง่าย เข้าใจง่าย

ก่อนอาหารจะหมดจาน ผมก็ได้ความคิดแนวทางต่างๆ จนเต็มพื้นที่กระดาษ หนึ่งในทางเลือกของแนวคิดเหล่านั้นก็คือสิ่งที่กลายเป็นสไตล์การเขียน *life in a day* นั่นคือเป็นเรื่องสั้นสั้นประกอบภาพ (pictorial short short story) ที่มีหน้าตาคล้ายโฆษณาผสมเรื่องสั้นแนววรรณรูป

เนื่องจาก *a day* เป็นนิตยสารในแนว theme จึงมีการกำหนดธีมเรื่องมาให้ก่อน เรื่องสั้นส่วนใหญ่ที่เขียนจึงวางเรื่องบนโจทย์ที่กองบรรณาธิการตั้งมา โดยมีตัวแปรเรื่องเวลาเข้ามาเกี่ยว ลักษณะเช่นนี้คล้ายคลึงกับการทำงานสร้างสรรค์ในวงการโฆษณา

การคิดเรื่องจึงเป็นการคิดแบบกระจายความคิดจากโจทย์ ซึ่งอาจเป็นคำคำหนึ่งหรือสิ่งของอย่างหนึ่ง ออกมาเป็นทางเลือก (alternatives) ให้มากที่สุด

ขอยกตัวอย่างการทำงานเรื่อง *ดอม* (ตีพิมพ์ครั้งแรกใน *a day* ฉบับที่ 9 พฤษภาคม 2001)

บรรณาธิการแจ้งว่า “ฉบับนี้จะทำเรื่องเกี่ยวกับกราฟฟิตี้ครับ”

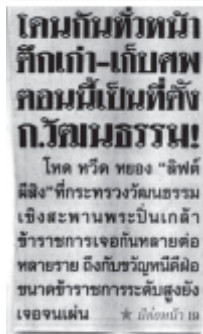
โจทย์มีแค่นี้เอง!

กราฟฟิตี้ (graffiti) คือข้อความหรือภาพเขียนในที่สาธารณะ มักเข้าข่ายขยะมากกว่าศิลปะ ผมเคยใช้ชีวิตในนิวยอร์กอยู่พักใหญ่ กราฟฟิตี้ที่กระจายไปตามสถานที่ต่างๆ ในเมืองนั้นเป็นภาพที่ชินตามาก ในสายตาของคนส่วนมาก กราฟฟิตี้เป็นขยะที่ภาพลบลมากกว่า แต่หากมองให้ดี มันก็เป็นการลำแดงออกทางศิลปะได้เช่นกัน

ในการคิดทางเลือกต่างๆ ผมลองนึกถึงสิ่งต่างๆ รวมถึงผลกระทบที่

สูตร 1 แรกหน่อแตกพลีต

หนึ่งวัดฤทธิชัย ร้อยทางเลือก

ไทยรัฐ 24 กุมภาพันธ์ 2547

องค์ประกอบ : ลิปต์ ผีสิง จอดเองได้ ตึกเก่า เก็บศพ กระทรวงวัฒนธรรม
ข้าราชการขวัญผวา

- 1 กระทรวงวัฒนธรรม > นโยบายห้ามวัยรุ่นใจแตก > นโยบายตรวจจีเด็ก
- 2 กระทรวงวัฒนธรรม > ยุครัฐนิยม > การเปลี่ยนชื่อ สยาม เป็นประเทศไทย

- 3 ข้าราชการขวัญผวา > ทำงานไม่ได้ > ประสิทธิภาพงานลด > ถูกลดขั้น > เงินไม่พอใช้ > ทุจริต
- 4 หมอผีมาทำพิธีไล่ผี
- 5 ข้าราชการทำงานหนักจนตาย กลายเป็นผี
- 6 ผีของคนงานติดตั้งลิฟท์ ตายเพราะอุบัติเหตุ
- 7 ทั้งหมดนี้เป็นการทดลองของนักวิทยาศาสตร์
- 8 มีคนใช้ รีโมท คอนโทรล บังคับลิฟท์จากระยะไกล > คนร้ายวางแผนสังหารรัฐมนตรีกระทรวงวัฒนธรรมด้วยการใช้ รีโมท คอนโทรล บังคับลิฟท์ ทำให้ดูเหมือนอุบัติเหตุ > คนร้ายได้รับการจ้างมาโดยบริษัทขายลิฟท์ ซึ่งอาจเสียผลประโยชน์ เพราะรัฐมนตรีเป็นหุ้นส่วนบริษัทขายลิฟท์ด้วย
- 9 วิธีการโปรโมตกระทรวงวัฒนธรรม
- 10 ผู้สื่อข่าวรายงานผิด ความจริง 'ผีสิง' (Pee Sing) เป็นยี่ห้อลิฟท์ราคาถูกผลิตในเมืองจีน จึงมีปัญหาทางเทคนิค บางครั้งก็จอดเอง
- 11 เป็นการทำ พิอาร์. ลิฟท์ยี่ห้อใหม่ซึ่งจอดเองได้โดยไม่ต้องกดปุ่ม เหมาะสำหรับผู้ชื้อลิฟท์ที่มือไม่ว่าง หรือสำหรับคนพิการ > บริษัทขายลิฟท์สร้างเรื่องผีสิงเพราะอยากขายลิฟท์ใหม่
- 12 ลิฟท์ยี่ห้อผีสิงจริง ศพของคนงานติดตั้งลิฟท์ ตายเพราะอุบัติเหตุแล้วไม่ได้เงินประกัน
- 13 ข้าราชการที่ทำงานในตึกสร้างเรื่องผีสิง เพราะอยากได้ลิฟท์ใหม่
- 14 ผีสิงเป็นสัญลักษณ์ของระบบราชการหรือระบบการปกครองที่ย่ำอยู่กับที่
- 15 ลิฟท์นี้เป็นจุดเชื่อมของมิติต่างๆ ในจักรวาล ทำให้จอดเองได้

16 มนุษย์ต่างดาวมาเยือนโลก > มนุษย์ต่างดาวมาเยือนกระทรวงวัฒนธรรม > ผู้ทั้งหลายในโลกที่แท้คือมนุษย์ต่างดาว > มนุษย์ต่างดาวมีแผนมายึดครองโลก โดยเริ่มเข้าครอบครองร่างกายของผู้นำต่างๆ เช่น รัฐมนตรี นายกรัฐมนตรี

17 เปรียบเทียบประเทศไทยเป็นลิฟท์ ชั้นขึ้นปกครองหรือระบบราชการเป็นผีที่สิงมานาน อยากจอดก็จอด อยากทำอะไรก็ทำ อาจเป็นเรื่องสั้นเสียดสี ชั้นขึ้นปกครองหรือข้าราชการอย่างมีอารมณ์ขัน

14 + 16 + 17 = เรื่องของมนุษย์ต่างดาวที่ยึดครองโลก โดยทดลองที่ประเทศไทยก่อน มนุษย์ต่างดาวเข้าสวมร่างชั้นขึ้นปกครอง ผ่านไปเพียงอาทิตย์เดียวก็เผ่นกลับโลกของตนด้วยความขยาด เพราะพบแต่ 'ผีสิง' ในกระทรวงต่างๆ

มนุษย์ต่างดาวกลับไปรายงานต่อสมาพันธ์จักรวาลว่า "โลกใบนี้เป็นโลกผีสิง ปล่อยมันไว้อย่างนี้แหละ และอย่าได้คิดไปเยือนเป็นอันขาด!"